

**T.C.
BAŞBAKANLIK
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
Anlaşmalar Genel Müdürlüğü**

Mart 2011

ULUSLARARASI ALANDA MARKALARIN KORUNMASI

Paris Konvansiyonu

- Sınai mülkiyet haklarının uluslararası planda korunmasını sağlamak amacıyla 1883'de Paris'te yapılan toplantıda "Sınai Mülkiyetin Himayesi için Bir İttihat Teşkilî Hakkındaki Mukavelename" (Paris Konvansiyonu) kabul olunmuştur.
- Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (World Intellectual Property Rights - WIPO) tarafından yönetilen anlaşmalar arasında yer alan Paris Konvansiyonu, son olarak, 14 Temmuz 1967'de Stockholm'de revize edilmiş olup, halihazırda 173 üyesi bulunmaktadır.¹
- Paris Konvansiyonu kapsamında, Konvansiyona taraf ülkelerin sınai hakların korunması amacıyla bir birlik oluşturdıkları ifade edilmektedir.
- Konvansiyon'un ticari markalara ilişkin maddeleri arasında aşağıdaki düzenlemeler yer almaktadır.
 - Her ülke, markaların tescilli ve tescil için başvuru şekline ilişkin hükümleri kendi iç hukuku ile düzenleyebilecektir. Ancak, bir Birlik ülkesi vatandaşı tarafından her hangi bir Birlik ülkesinde başvurusu yapılmış bir markanın tescilli için yapılan bir başvuru, tescilin veya yenilemenin menşe ülkesinde yapılmadığı gerekçesiyle reddedilemez veya bir tescil hükümsüz kılınmaz.
 - Bir Birlik ülkesinde, usulüne uygun olarak tescil edilmiş bir marka, menşe ülkesi dahil diğer Birlik ülkelerinde tescil edilmiş olan markalardan bağımsız olarak kabul edilecektir.
 - İstisnai durumlar (marka üçüncü tarafların elde edilmiş haklarına tecavüz ediyorsa, ayırt edici karakterden yoksunsa, ahlak veya kamu düzenine aykırılık söz konusu ise, kamunun yanıltılmasına yol açabilme ihtimali varsa) dışında, Birlik üyesi olan menşe ülkesinde usulüne uygun olarak tescil edilmiş markanın diğer Birlik ülkelerinde tesciline izin verilmesi ve korunması gerektiği öngörülmektedir. Ancak, korunması istenen marka, menşe ülkesinde tescil edilmemiş ise, bahse konu maddeden yararlanılamaz.
 - Birlik üyesi ülkelerde yasal korunma hakkına sahip markaları, hukuka aykırı bir şekilde üzerlerinde barındıran tüm ürünlere, üye ülkelere ithalatları esnasında el konulması gerektiği; söz konusu el koyma işleminin hukuka aykırı olarak markalarının yapıldığı ülkede de aynı şekilde uygulanacağı; transit mallara el koyma zorunluluğunun ise olmadığı hükme bağlanmıştır.

¹ Üye ülkeler için bkz. http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2.

- o Ayrıca, bir ülke mevzuatının mallara ithalat esnasında el koymaya cevaz vermemesi halinde, el koyma yerine ithalat yasağı veya ülke içinde el koyma işleminin gerçekleştirilmesi gerektiği; bunların da mümkün olmaması halinde, dava hakkı ve yasal yolların uygulanacağı ifade edilmektedir.
 - o Mahreç ve menşeleri ile üreticinin kimliği hususunda sahte işaret taşıyan ürünlere ithalat esnasında el konulması gerektiği; birlik ülkelerinin, vatandaşlarına haksız rekabete (ticari ve sınai hususlarda dürüst uygulamalara aykırı bir rekabet davranışı) karşı etkili bir koruma sağlamakla yükümlü olduğu da hükme bağlanmıştır.
 - o Yukarıda anılan tüm fiil ve davranışlardan doğan zararların tazmin edilmesine yönelik olarak diğer Birlik Üyelerinin vatandaşlarına gerekli yasal hakların tanınması gerektiği karara bağlanmıştır.
- Paris Konvansiyonu'nun tam metninin Türkçesine <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/15418.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/15418.pdf>; İngilizcesine ise http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs_wo020.html#P174_27991 adreslerinden ulaşılabilir.

TRIPS Anlaşması

- Fikri mülkiyet haklarını korumaya yönelik normların önemli ölçüde değişiklik gösterdiği ve uluslararası ticarette sahte mallara uygulanabilir prensip ve kurallar konusunda çok taraflı bir çerçevenin bulunmamasının uluslararası ekonomik ilişkilerde giderek artan bir gerginliğe yol açtığı görüşüne dayanılarak, 1995 yılında tamamlanan Uruguay Turu müzakerelerinde Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları (Trade Related Intellectual Property Rights - TRIPS) konusunda da bir anlaşma akdedilmiştir.
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne üye tüm ülkeler, TRIPS Anlaşması'na da taraftır².
- Anlaşmanın pek çok maddesinde Paris Konvansiyonuna atıf bulunmaktadır. 2. Madde'de, Anlaşmanın II, III ve IV sayılı Kısımlarına ilişkin olarak, Üyelerin, Paris Konvansiyonunun (1967) 1-12 Maddeleri ve 19. Maddesine riayet edecekleri ifade edilmektedir.
- TRIPS Anlaşması'nda fikri mülkiyet haklarının geneline ilişkin olarak hükme bağlanan asgari koruma şartları aşağıda yer almaktadır:
 - o Fikri mülkiyet haklarının korunması konusunda adli başvuru yolları olmalıdır. Adli başvuru yollarına başvurmadan önce idari başvuru yolları düzenlenebilir.
 - o Söz konusu usuller adil ve eşit olmalı, gereğinden fazla karmaşık veya masraflı olmamalıdır. Ayrıca süre kısıtları makul olmalıdır.
 - o Herhangi bir davanın esasına ilişkin kararlar tercihen yazılı ve gerekçeli olarak, gecikme olmaksızın davanın taraflarına bildirilmelidir. Kararın gerekçesi, sadece

² DTÖ'ye üye ülkeler için bkz. http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm.

tarafına hakkında görüşlerini bildirme haklarının tanındığı delillere dayandırılmalıdır.

- Davanın taraflarına temyiz hakkının tanınmış olması gerekmektedir. Ancak ceza davaları sonucunda verilen beraat kararları, temyiz imkânı tanıma yükümlülüğünden istisna tutulmuştur.
 - Yargı makamları, fikri mülkiyet ihlallerini önlemek için ihlale ilişkin fiilin önlenmesi, ihlalden doğan zararların tazmini, hukuk yollarına başvurulması nedeniyle avukat ve diğer yargılama masraflarının ödenmesi ile taktit ürünlerin imhası gibi kararlar verme yetkisine sahip olmalıdır.
 - Geç kalınması halinde fikri mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle oluşacak zararın telafisinin güç olması durumunda, yargı makamlarının ihtiyati tedbir kararı almaya yetkileri olmalıdır.
 - Bir fikri mülkiyet hakkının ihlal edilmesini önlemek ve gümrükten çekildikten hemen sonra ithal malların kendi yetki bölgelerindeki ticaret kanallarına girmesini engellemek amacıyla, bu ürünlere gümrüklerde geçici olarak el konulması için gerekli önlemler alınmalıdır. Bununla birlikte ihracata konu olan ürünler bakımından zorunluluk bulunmamakla birlikte gerekli benzer önlemler alınabilir.
- TRIPS Anlaşmasının markalara özel düzenlemelerin yer aldığı 2. Bölüm'ünde aşağıdaki hükümler yer almaktadır:
 - Bir işletmenin mal ve hizmetlerini diğer işletmelerin mal ve hizmetlerinden ayıran herhangi bir işaret veya işaret kombinasyonu bir marka oluşturabilecektir.
 - İşaretler ilgili mal veya hizmetleri ayırt edici kılacak özellikte olmadıkları takdirde, Üyeler tescil edilebilirliği kullanım aracılığıyla kazanılan ayırt edici özelliğe bağlı kılabilirler. Üyeler tescil işleminin bir şartı olarak işaretlerin görsel olarak algılanabilir özellikte olmasını talep edebilirler.
 - Üyeler tescil edilebilirlik özelliğini kullanıma bağlı kılabilirler. Ancak, bir markanın fiili kullanımı tescil için başvuruda bulunmanın bir şartı olmayacaktır. Başvurular yalnızca, başvuru tarihinden itibaren üç yıllık bir sürenin bitiminden önce amaçlanan kullanım şeklinin gerçekleşmemiş olduğu gerekçesiyle reddedilmeyecektir.
 - Uygulanacak mal veya hizmetlerin niteliği markanın tesciline hiçbir şekilde engel oluşturmayacaktır.
 - Üyeler, her markayı tescil edilmeden önce veya tescil edildikten hemen sonra yayınlacaklar ve tescilin iptali ile ilgili başvurulara makul bir fırsat tanıyacaklardır. Üyeler ayrıca bir markanın tescil edilmesine itiraz için de fırsat tanıyabilirler.
 - Tescilli bir markanın sahibi, kendisinden izin almamış üçüncü şahısların, bu markanın tescil edildiği mal veya hizmetlerle aynı veya benzer mal veya hizmetler için aynı veya benzer işaretleri kullanmasını engelleme hakkına münhasıran sahip olacaktır.

- o Herhangi bir markanın ilk başlangıçtaki tescili ve her yenilenen tescili en az yedi yıl süre ile geçerli olacaktır. Herhangi bir markanın tescili süresiz olarak yenilenebilecektir.
- o Tescilin idame ettirilmesi için markanın kullanılması gerekli ise, tescil sahibi tarafından markanın kullanılması önleyen engellerin varlığına dayalı olarak geçerli nedenler ileri sürülmedikçe, tescil ancak markanın kullanılmadığı kesintisiz en az üç yıllık bir süre geçtikten sonra iptal edilebilir.
- o Bir markanın ticaretin seyri içinde kullanılması, bir başka marka ile birlikte kullanma, özel bir biçimde kullanma veya bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerinkinden ayırma özelliğine zarar verecek şekilde kullanma gibi özel koşullarla haksız yere engellenmeyecektir.
- TRIPS Anlaşmasının tam metninin Türkçesine http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22213_1.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22213_1.pdf. İngilizcesine ise http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.doc adresinden ulaşılabilmektedir.

Madrid Protokolü

- Bir markanın tescili için her ülkeye ayrı ayrı başvuruda bulunmak, ücretler ödemek, her ülke için ayrı dillerde formlar doldurmak yerine markalara ilişkin işlemlerin (başvuru, ücret devir, iptal, yenileme vb.) kolayca tek bir merkezden (WIPO) yürütülmesi için WIPO kapsamında bir uluslararası tescil sisteminin kurulması amaçlanmıştır.
- Markaların uluslararası tescili iki anlaşma tarafından düzenlenmektedir: 1891 tarihli Markaların Uluslararası Tesciline İlişkin Madrid Anlaşması ve 1989'da kabul edilip, 1 Aralık 1995'te yürürlüğe giren ve 1 Nisan 1996'da uygulanmaya başlanan Madrid Anlaşması'na ilişkin Protokol. İkisi bir arada Madrid Sistemi'ni oluşturmaktadır.
- Ülkemizde 1 Ocak 1999 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanan Madrid Protokolü, Paris Konvansiyonu'nun 19. Maddesi kapsamında kurulmuş bir Özel Birliktir. Paris Konvansiyonu'nda olduğu gibi, Protokol'e taraf ülkeler bir birlik oluşturmaktadır.³
 - o Madrid Sistemi ile birden çok ülkede, tek bir tescil numarası ve tek bir yenileme tarihi ile birden çok tescil elde edilebilir.
 - o Madrid Sistemi, kuruluş, yerleşiklik veya tabiiyet açısından Madrid Sistemi'nin bir üyesiyle gerekli bağlantıya sahip olmayan gerçek veya tüzel kişiler tarafından kullanılamaz. Madrid Birliği içerisinde olmayan bir ülkede, marka koruması da sağlanamaz.
 - o Bu sistemde, uluslararası marka tescilinin sağlanabilmesi için öncelikle ilgili menşe ofiste⁴, tescilli bir markanın veya bir marka tescil başvurusunun olması zorunludur.

³ Madrid Protokolüne taraf ülkeler için bkz.

http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=8

⁴ 1 Ocak 1999 tarihinden itibaren Türkiye; Madrid Protokolü kapsamında uluslararası marka tescil başvurusu almakta ve menşe ofis olarak başvuru yapmaktadır. İşlemleri TPE Markalar Dairesi Başkanlığı yürütür.

- o Uluslararası tescil için başvuru, öncelikle menşe ofise yapılmakta, menşe ofis ise başvuruyu Uluslararası Büro'ya iletmektedir. Öte yandan, uluslararası başvuruda, marka korunmasının istendiği Akit Taraflar belirtilmelidir.
 - o Eğer uluslararası başvuru menşe ofis tarafından eksiksiz olarak ve süresi içinde Uluslararası Büro'ya gönderilir ise, Büro, başvuruyu uluslararası sicilde kaydeder ve WIPO Gazetesi'nde yayınlar. Daha sonra, marka korunmasının talep edildiği Akit Taraflara bildirimde bulunur.
 - o Uluslararası tescilin talep edildiği her Akit Taraf, uluslararası başvuruyu kendi yasal mevzuatına göre inceleyerek ret veya kabul eder.
 - o Akit Taraflarca alınan ret kararları, Protokol'de belirlenen süre içinde (Akit Tarafça Protokol çerçevesinde 18 aya çıkarıldığıının bildirilmemesi halinde, 12 ay) Akit Taraf Ofisi tarafından Uluslararası Büro'ya gönderilmelidir.
 - o Uluslararası Büro ret kararını Uluslararası Sicilde kayıt eder ve Gazete'de yayınlar. Ayrıca ret kararının bir kopyasını başvuru sahibine ve menşe ofisine gönderir.
 - o Retten sonra, inceleme veya itiraz, başvuruyu inceleyen Akit Tarafın Ofisi ile başvuru sahibi arasında gerçekleşir. Ancak yeniden inceleme veya itiraz sonrası alınan karar Uluslararası Büro'ya bildirilir. Bu karar, Uluslararası Büro tarafından Uluslararası Sicilde kaydedilir ve Gazete'de yayınlanır.
 - o Uluslararası marka tescili on yıl süreyle korunur. Tescil, marka sahibi veya vekilinin talebi üzerine yenileme ücretinin ödenmesi koşuluyla on yıllık süre için sınırsız defalar yenilenebilir.
- Madrid Protokolü'nün tam metninin Türkçesine http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23088_1.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23088_1.pdf, İngilizcesine ise http://www.wipo.int/madrid/en/legal_texts/trtdocs_wo016.html adresinden ulaşılabilir.